

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 6Co/34/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8110206221
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 01. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Straka
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8110206221.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Straku a sudcov JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Antónie Kandravej v právnej veci žalobcov: 1./ O. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom Z., K. XX, 2./ K. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom Z., K. XX, zastúpených JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom Svidník, ul. Sov. Hrdinov 163/66, za účasti vedľajšieho účastníka Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, IČO: 42176778 so sídlom Prešov, Nám. legionárov 5, proti žalovanému: COFIDIS, a.s., TOWER 115, IČO: 36816337 so sídlom Bratislava, Suché mýto 1, zastúpenému spoločnosťou Advokátska kancelária ČERNEJOVÁ & HRBEK, s.r.o., IČO: 36857513 so sídlom Bratislava, Kýčerského 7, v konaní o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Prešov zo dňa 15.11.2013 č.k. 15C 55/2010-161 jednohlasne takto

rozhodol:

- I. Návrh na prerušenie konania sa **z a m i e t a**.
- II. O **d m i e t a** sa odvolanie proti výroku II.
- III. P **o t v r d z u j e** sa rozsudok vo výroku I.

odôvodnenie:

1. Dňa 25.10.2007 pani O. Z. a pán K. Z. (v ďalšom texte aj „žalobcovia“) uzavreli zmluvu o spotrebiteľskom úvere, ktorá je zjavne formulárovým aktom (zmluva č. 7024096; 1.327,76 Eur; 40.000,- Sk v pôvodnej mene). Z dôvodu viacerých neprijateľných podmienok uplatnili nároky z porušenia ich spotrebiteľských práv na finančnom trhu z úverového právneho vzťahu. Za neprijateľné navrhli určiť viaceré zmluvné podmienky. Za ich použitie uplatnili náhradu nemajetkovej ujmy (primerané finančné zadostučinenie) a vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa (v ďalšom texte aj „ZOS“).

2. Okresný súd Prešov (ďalej aj „prvostupňový súd“) preskúmaným rozsudkom rozhodol zatiaľ čiastočne a určil štyri zmluvné podmienky za neprijateľné (ich znenie v ďalšom texte). Ostatné nároky vylúčil na samostatné konanie.

3. Žalovaný v odvolaní navrhol rozsudok zmeniť a žalobu ako neopodstatnenú zamietnuť, príp. rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie (odvolacie dôvody viď nižšie pri vyhodnocovaní jednotlivých zmluvných podmienok).

4. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania (§ 214 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) a dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Prvostupňový súd vychádzal zo skutkového stavu, ktorý má oporu vo vykonanom dokazovaní a rozsudok je vo výroku vecne správny.

5. Podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

6. Podľa § 153 ods. 4 O.s.p. ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve (16ab) alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadostučinenie, súd aj bez návrhu výslovne uvedie vo výroku rozsudku znenie tejto zmluvnej podmienky, ako bolo dojednané v spotrebiteľskej zmluve.

7. Podľa článku 6 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej aj „Smernica“) členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

8. Podľa článku 7 ods. 1 tejto Smernice členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.

9. Rozsudok o určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky predstavuje jeden z prostriedkov ochrany spotrebiteľov a zároveň dáva základ pre zváženie prípadnej satisfakcie. V tomto smere je na určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky naliehavý právny záujem (čl. 6 smernice, § 80 písm. c/ O.s.p. v spojení s § 3 ods. 5 ZOS, porov. C-143/13 vo veci Matei B. proti SC Volksbank România SA „Keďže dlžníci sa domnievali, že celý súbor podmienok úverových zmlúv dotknutých vo veci samej, medzi ktorými sa nachádzajú podmienky týkajúce sa pohyblivej povahy úrokovej sadzby a „poplatku za riziko“, boli nekalé ...Podali preto žalobu na Judecătoria Cluj-Napoca (súd prvého stupňa Cluj-Napoca) s cieľom dosiahnuť, aby tento súd konštatoval nekalú povahu dotknutých podmienok a v dôsledku toho ich neplatnosť).

10. Neprijateľné podmienky nie sú taxatívne vypočítané a súdna prax ich môže judikovať so zreteľom na skutkové a právne okolnosti prípadu. Súdny členských štátov môžu judikovať, ktoré zmluvné podmienky sú nekalé (porov. C 237/02, Freiburger Kommunalbauten cit.: „Vnútroštátnemu súdu prislúcha určiť, či zmluvná podmienka, ako je tá, ktorá je predmetom sporu vo veci samej, spĺňa kritériá požadované na to, aby ju bolo možné kvalifikovať v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 93/13 ako nekalú.“).

11. V súvislosti s vyhodnotením zmluvných podmienok za neprijateľné, odvolací porovnal nemeckú názorovú líniu týkajúcu sa výkladu zmluvných dojednaní v spotrebiteľských zmluvách. Vrchný krajský súd v Brandenbure (Brandenburgisches Oberlandesgericht) v rozhodnutí z 21.06.2006 č. k. 7U 17/06 konštatoval, že „Pri skúmaní neprijateľnej povahy zmluvných podmienok súd v súlade s rozhodovacou líniou Spolkového súdneho dvora (BGH) potvrdil, že je potrebné vychádzať z najneprijateľnejšieho výkladu, aký pri posudzovaných zmluvných podmienkach vôbec prichádza do úvahy“. Aj odvolací súd dospel k záveru, že zmluvné podmienky v bode 4.10., 5.5., 7.2., 7.3. spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Rovnako ako prvostupňový súd i odvolací súd konštatuje, že predmetné zmluvné podmienky sú spôsobilé poškodiť spotrebiteľa.

Ad. I vopred stanovené poradie plnia dlhu a zinkasovanie plnenia prednostne na príslušenstvo pred istinou

12. Prvostupňový súd určil za neprijateľnú podľa generálnej klauzuly v § 53 ods. 1 OZ zmluvnú podmienku v čl. 4.10. VOP v znení: „Bez ohľadu na akékoľvek iné určenie poradia platieb zo strany klienta, akékoľvek platby zo strany klienta veriteľovi sa započítavajú na úhradu jeho splatných záväzkov voči veriteľovi z titulu poskytnutého úveru v nasledujúcom poradí:

1 zmluvné pokuty a iné sankcie,

- 2 úrok zo zmluvných pokút a sankcii
- 3 úrok z omeškania s platením úverových splátok
- 4 náhrada poistného, ak je dlžník poistený
- 5 úrok z úveru
- 6 istina úveru.

Platba sa vždy započíta na ten záväzok v príslušnom poradí, ktorý je najskôr splatný.“

13. Podľa prvostupňového súdu uvedená podmienka zhoršuje postavenie spotrebiteľa oproti ustanoveniu § 566 OZ, pretože nerešpektuje vôľu spotrebiteľa plniť konkrétny dlh. Súd neuznal argumentáciu žalovaného, že by bolo veľmi nákladné individuálne priradzovať poradie platieb vzhľadom na vysoký počet zmlúv. Súd vyhodnotil podmienku aj za neurčitú, pretože nešpecifikuje „iné sankcie“.

14. Nie je preto pravdivé tvrdenie odvolateľa, že prvostupňový súd rozhodol podľa § 566 OZ. Prvostupňový súd rozhodol podľa § 53 ods. 1 OZ. Ustanovenie § 566 OZ je použité len ako dispozitívna norma, od ktorej sa dodávateľ vo svojich formulárových zmlúv odkláňa v neprospech spotrebiteľa.

15. Odvolací súd sa stotožňuje s prvostupňovým súdom. Preskúmaná zmluvná podmienka a/ neprimerane v neprospech spotrebiteľov zhoršuje ich postavenie oproti právnej úprave v OZ a b/ je na úkor transparentnosti. Obidva tieto dôvody opodstatňujú záver o neprijateľnosti posudzovanej podmienky.

Odklon od dispozitívnej normy členského štátu v neprospech spotrebiteľa

16. Podľa § 54 ods. 1 OZ zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon alebo osobitné predpisy na ochranu spotrebiteľa priznávajú, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.

17. Súdny dvor postupne rozširuje rámcové pravidla vyhodnocovania nekalosti zmluvných podmienok. V zásade ponecháva záver o neprijateľnosti klauzuly na orgánoch členských štátov (rozsudok SD vo veci C-243/08 Pannon cit.: Vnútroštátnemu súdu prislúcha určiť, či zmluvná podmienka spĺňa kritériá požadované na to, aby ju bolo možné kvalifikovať v zmysle článku 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS ako nekalú).

18. Odklon od dispozitívnej normy v neprospech spotrebiteľa môže znamenať dôvod neprijateľnosti klauzuly (rozsudok SD vo veci C-415/11 Aziz cit.: „2. Článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že:

- pojem „značná nerovnováha“ ku škode spotrebiteľa treba posúdiť na základe analýzy vnútroštátnych právnych predpisov uplatňovaných v prípade absencie dohody medzi zmluvnými stranami s cieľom posúdiť, či a prípadne v akej miere je právne postavenie spotrebiteľa vyplývajúce zo zmluvy nevýhodnejšie než právne postavenie zakotvené v platnom vnútroštátnom práve. Zároveň sa zdá, že na tieto účely je relevantné preskúmať právne postavenie uvedeného spotrebiteľa z hľadiska prostriedkov, ktoré má podľa vnútroštátnej právnej úpravy k dispozícii na zabránenie uplatňovaniu nekalých podmienok,
- na účely určenia, či dôjde k nerovnováhe „napriek požiadavke dôvery [dobrej viery - neoficiálny preklad]“, treba preveriť, či predajca alebo dodávateľ, ktorí zaobchádzajú so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohol rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s dotknutou podmienkou po individuálnom dojednaní. Článok 3 ods. 3 smernice sa má vykladať v tom zmysle, že príloha, na ktorú odkazuje toto ustanovenie, obsahuje len orientačný a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré možno považovať za nekalé.“

19. Podľa § 566 ods. 2 OZ v znení ku dňu vzniku zmluvy veriteľ je povinný prijať aj čiastočné plnenie, ak to neodporuje dohode alebo povahe pohľadávky.

20. Občiansky zákonník dáva spotrebiteľovi dispozíciu, aby plnil dlh aj predčasne a veriteľ má povinnosť čiastočné plnenie prijať. Zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej aj „ZSU“) dokonca výslovne reguluje predčasné splatenie spotrebiteľského úveru (§ 6 ZSU). Zmluvná podmienka však spotrebiteľovi postavenie podstatne zhoršuje. Evidentne je spotrebiteľovi bránené presadiť vlastnú vôľu

splniť presne sledovaný dlh. Spotrebiteľ môže prirodzene sledovať zníženie istiny, aby sa mu znížil základ pre narastanie úrokov.

21. Preskúmaná zmluvná podmienka tento zámer spotrebiteľa (plniť dlh z istiny) sťažuje a ide zároveň o podstatné zhoršenie pozície spotrebiteľa. Z ekonomického hľadiska je zásadný rozdiel, ak sa predčasne splatí istina alebo príslušenstvo. Pri znížení istiny úveru sa znižuje aj základ pre ďalšie úročenie (odplatné i sankčné), a preto sa odvolací súd stotožňuje s prvostupňovým súdom, že pri preskúmanej podmienke ide o podstatný odklon od zákonnej normy v neprospech spotrebiteľa a to je dôvod k záveru o neprijateľnosti klauzuly.

22. Sporná zmluvná podmienka je v rozpore aj s ust. § 54 ods. 1 v spojení s § 39 OZ (porov. rozsudok KS v Prešove vo veci 6Co 161/2011 „Spotrebiteľia môžu právom očakávať, že zmluvné podmienky koncipované v rámci štandardnej typovej zmluvy ich nezaväzujú, pokiaľ sú nevýhodnejšie oproti právnej úprave podľa Občianskeho zákonníka (princíp právnej istoty, dôvery v objektívne právo). Ide o akúsi jednostrannú kogentnosť ustanovení Občianskeho zákonníka v záujme vyššej ochrany pri štandardných typových zmluvách (porov. Kristián Csach, Štandardné zmluvy, Vydavateľství Aleš Čeněk). Treba však povedať, že ak sa neberie do úvahy výber programu a podpis, tak spotrebiteľ takmer žiadnym spôsobom neparticipuje na koncipovaní zmluvy. Preto sa dá plne pochopiť pomerne silná ochrana spotrebiteľov, ktorú slovenský zákonodarca zakotvil v ustanovení § 54 OZ. Faktická nerovnosť medzi dodávateľom a spotrebiteľom pri vzájomnej kontraktácii je zjavná a viaceré rozhodnutia súdneho dvora na to poukazujú (napr. rozsudok C-168/05 Mostaza Claro, bod 25,26,27).“

23. Zákonodarca reagoval na problémy spojené s poradím platieb zákonom č. 568/2007 Z.z. (podľa § 566 ods. 2 OZ v znení od 1.1.2008 pri čiastočnom plnení peňažného dlhu sa plnenie dlžníka započítava najprv na istinu a potom na úroky, ak dlžník neurčí inak).

24. Slová zákona „ak dlžník neurčí inak“ podľa názoru treba vykladať tak, že musí ísť o individuálne vyjednanie (jasnú a transparentne prejavenu vôľu) spotrebiteľa a nepostačuje formulárové vyhlásenie v zmluve. V tomto smere súdny dvor zaujal postoj aj k paušalizovaným vyhláseniam spotrebiteľov vo formulárových zmluvách, ktoré ešte samé o sebe nepredstavujú pre dodávateľov unesenie dôkazného bremena (porov. rozsudok SD C-449/13 vo veci CA Consumer Finance SA cit.: „1. Ustanovenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS sa majú vykladať v tom zmysle, že:

- jednak bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej dôkazné bremeno nesplnenia povinností upravených v článkoch 5 a 8 smernice 2008/48 zaťažuje spotrebiteľa, a
- jednak bránia skutočnosti, aby sa súd z dôvodu štandardného ustanovenia musel domnievať, že spotrebiteľ uznal úplné a správne vykonanie veriteľom jeho predzmluvných povinností, pričom toto ustanovenie má za následok aj prenesenie dôkazného bremena o vykonaní uvedených povinností, ktoré môže narušiť účinnosť práv priznaných smernicou 2008/48.

25. Odvolací súd dáva do pozornosti výklad zákonodarcu k zmenám v § 566 OZ cit. z dôvodovej správy k zákonu č. 568/2007 Z.z. „Platná právna úprava sa nezmieňuje o poradí započítania čiastočného plnenia peňažného dlhu vo vzťahu k úrokom a k istine. Navrhuje sa explicitne riešiť formou dispozitívnej právnej normy (porov. „ak dlžník neurčí inak“) započítanie čiastočného plnenia v prvom rade na istinu a až potom na úroky. Ustanovenia Občianskeho zákonníka v súčasnej podobe výslovne neriešia otázku čiastočného plnenia dlžníka pri peňažnom dlhu. Naproti tomu právna úprava pre potreby obchodných záväzkových vzťahov túto otázku výslovne rieši spôsobom vymedzeným v § 330 ods. 2 Obchodného zákonníka tak, že plnenie dlžníka sa započíta najprv na úroky a až potom na istinu ak dlžník neurčí inak. Je nepochybné, že len dlžníkovi prináleží pri plnení dlhu určiť, ktorý dlh plní, resp. ktorú jeho časť. Ani v prípade, že dlžník výslovne neurčí, ktorú časť svojho dlhu plní, neprechádza právo určiť, či započítať plnenú peňažnú sumu na dlh v ľubovoľnom poradí. Z hľadiska zásad, na ktorých stoja občianskoprávne vzťahy (porovnaj napr. § 1 ods. 1 a § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a ich povahy sa aj v súčasnej dobe dá vyvodiť to, že pri plnení peňažného dlhu sa plnenie má najprv započítať na istinu a až potom na úroky v prípade ak dlžník neurčí inak. Právna úprava však reaguje na situácie, keď priamo (najmä v spotrebiteľskej) zmluve si poskytovateľ služby (napr. poskytovateľ pôžičky) priamo vymienil, že plnenie dlžníka sa bude najprv započítavať na úroky a až potom na istinu. Takáto podmienka by mohla byť ponímaná ako neprijateľná podmienka v zmysle § 53 Občianskeho zákonníka. Pre „slabšiu“ zmluvnú stranu (ktorá nemala napr. možnosť ovplyvniť podstatu tejto podmienky) nie je jedno, či sa jej

plnenie započítava najprv na (často vysoké) úroky a až potom na istinu. Zákonnodarca preto považuje za významné zdôrazniť v občianskoprávných vzťahoch v právnom myslení konsenzuálne akceptovateľnú zásadu, že pri čiastočnom plnení peňažného dlhu má právo označiť časť dlhu, ktorý plní výlučne dlžník a ak tak neučiní, neprechádza toto právo na veriteľa, ale použije sa dispozitívna právna úprava tak, že plnenie dlžníka sa započíta najprv na úroky. V občianskoprávnej úprave sa teda navrhuje právna konštrukcia dispozitívneho ustanovenia o čiastočnom plnení peňažného dlhu odlišne od právnej úpravy v obchodných záväzkových vzťahoch. Ak by mali vzniknúť pochybnosti ohľadom povahy toho ktorého právneho vzťahu v prípadoch ak nie je zreteľné, či sa jedná o obchodný či občianskoprávny vzťah, pre spotrebiteľské zmluvy platí všeobecné výkladové pravidlo vymedzené v § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka tým spôsobom, že pri pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv sa použije výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.“

26. K uvedenej zmluvnej podmienke odvolateľ osobitne zvýraznil rozdiel medzi splátkami a čiastočným splnením. Túto argumentáciu považuje odvolací súd na účely posúdenia spornej podmienky za irelevantnú. Či už bežná splátka (podľa splátkového kalendára) alebo mimoriadna splátka predstavujú stále len plnenie dlhu a pri každom z týchto plnení je hrubá nerovnováha evidentná, ak si veriteľ priradí plnenie na úhradu príslušenstva v rozpore s vôľou spotrebiteľa.

27. Žalovaný ďalej v odvolaní poukazuje na odklon napadnutého rozsudku od rozsudkov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 4Obo 54/2007 a Najvyššieho súdu Českej republiky vo veci 32Cdo 786/09. Odvolací súd však pripomína, že predmetom uvedených rozhodnutí je odlišná právna problematika, a to otázka čiastkového plnenia podľa Obchodného zákonníka, otázka plnenia v splátkach v súvislosti s premlčaním a rovnako otázka uznania dlhu. Rozhodnutie vo veci 4Obo 54/07 je o spore podnikateľov o 7,800.000,-Sk s prísl. a rieši otázku splatnosti, premlčania a uznania dlhu, teda prima facie odlišnú právnu problematiku. Rozhodnutie českého súdu sa vôbec nezaobera hrubou nerovnováhou spôsobenou nerešpektovaním skutočnej vôle platiteľa dlhu, ktorý je slabšou zmluvnou stranou. Na margo rozhodnutia českého súdu navyše odvolací súd je kritický. Oproti českej aplikačnej praxi sa zásadne odkláňa a vo väčšej miere konfrontuje princíp zmluvnej slobody s princípom zmluvnej spravodlivosti a vyvodzuje konzekvencie z nekalých obchodných praktík (porov. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci 5MCdo 20/2009 cit.: „Za neprijateľnú podmienku je potrebné posudzovať aj podmienku, uvádzanú vo Všeobecných podmienkach poskytovania verejnej mobilnej siete o uplatnení Obchodného zákonníka aj vo vzťahu k premlčaniu, keďže spotrebiteľ ju nemá možnosť ovplyvniť a spôsobuje jeho menej priaznivejšie postavenie.“). Rozhodnutia súdov, ktoré majú sledovať ekvity, no sú založené striktné výlučne na princípe pacta sunt servanda, sú argumentačne chudobné a sú zjednodušením výkonu spravodlivosti, čo vedie k tomu, že zákonnodarca sa uchýľuje kauzisticky k zmenám zákonov vo vzťahoch, ktoré mali nastaviť súdy. Výsledkom je nadmerný počet noviel zákonov dokonca kódexovej povahy a otázky nad nadmerným prenikaním komercializmu do sféry výkonu spravodlivosti.

28. K obdobnej právnej otázke odvolací súd poukazuje na rozsudok Krajského súdu v Žiline vo veci 5Co 611/2014: „Žalobca tým, že svoje jednostranne stanovené zmluvné podmienky obsiahnuté aj v Úverových podmienkach ponechal v platnosti v nezmenenej podobe aj po 01.01.2008 (na právne vzťahy vzniknuté po uvedenom dátume), spôsobil stav, že daná úprava postupu splácania jednotlivých zložiek záväzku, obsiahnutá v bode 5.2 Úverových podmienok, bola výrazne nevýhodnejšia vo vzťahu k žalovaným oproti situácii, aká by bola, ak by v Úverových podmienkach nebola obsiahnutá, pretože ak by žalovaní výslovne neurčili inak, ich splátky by musel postupca započítavať v prvom rade na istinu (ktorá sa stále úročí, teda navyšuje sa o dojednané úroky z úveru a v prípade omeškania o úroky z omeškania) a nie na príslušenstvo pohľadávky, ktoré ako také zásadne úročeniu nepodlieha. Postupcom v Úverových podmienkach jednostranne stanovený spôsob započítavania splátok, resp. čiastočných plnení najprv na príslušenstvo pohľadávky a až na poslednom mieste na samotnú pohľadávku výrazne navyšuje náklady spotrebiteľa spojené s úverom oproti situácii, ak by sa jeho platby použili v súlade s úpravou obsiahnutou v § 566 ods. 2 OZ a spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Existujúca zákonná úprava účinná už v čase uzavretia ÚZ a stanovujúca vyššie uvedené poradie uspokojovania pohľadávky a jej príslušenstva pri čiastočnom plnení záväzku je teda zameraná výrazne prospotrebiteľsky. Iba ak dlžník prejaví vôľu, aby poradie uspokojovania pohľadávok (jeho záväzkov) bolo iné, spravuje sa toto poradie jeho vôľou a potom je také, aké konkrétne určí on (bez ohľadu na vôľu veriteľa). Preto súd postupujúc § 153 ods. 4 O. s. p., samostatným výrokom obsiahnutým pod bodom IV. výrokovej časti rozsudku vyhlásil dané ustanovenie

Úverových podmienok za neplatné pre jeho neprijateľnosť, odporujúce ust. § 54 ods. 1 OZ, ako aj s § 53 ods. 1 a 2 OZ v znení účinnom v čase uzavretia ÚZ.“

Nedostatok transparentnosti

29. Ďalší dôvod neprijateľnosti (nedostatok transparentnosti klauzuly) sa javí už ako nadbytočný. Pre úplnosť však odvolací súd poznamenáva, že netransparentná zmluvná podmienka je neprijateľná, a to dokonca aj keby išlo o hlavný predmet plnenia alebo jeho cenu (§ 53 ods. 1 OZ a contrario, ak sú vyjadrené určito jasne a zrozumiteľne...“

30. Aj podľa názoru odvolacieho súdu je formulácia „...iné sankcie“ na úkor transparentnosti. Zmluvná podmienka môže byť síce gramaticky určitá, ale z hľadiska ekonomického dopadu na spotrebiteľa je značne problematické si predstaviť, na aké všetky sankcie veriteľ použije plnenie. Spotrebiteľ pritom ani len netuší, že sa mu v skutočnosti dlh nezmenšuje a napriek jeho vôli predčasne splatiť dlh mu podľa spornej klauzuly veriteľ plnenie môže priradiť k neznámej sankcii a bolo by to v súlade so spornou zmluvnou podmienkou (porov. bod 73, 74 rozsudku SD C-143/13 vo veci A. B. proti SC Volksbank România SA cit.: „V tejto súvislosti treba pripomenúť, že požiadavka, transparentnosti zmluvných podmienok stanovená v článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13, ktoré majú inak zhodný dosah, nemôže byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska (pozri v tomto zmysle rozsudok D. a D. X., EU:C:2014:282, body 69 a 71).“

Ad II. Nedostatočná transparentnosť poplatkov a nákladov spojených s úverom

31. Prvostupňový súd vyhlásil za neprijateľnú podľa generálnej klauzuly ďalej podmienku v čl. 5.5. v znení: „Veriteľ je oprávnený klientovi okrem úroku účtovať a klient sa zaväzuje platiť poplatky súvisiace s úverom, ktoré sú uvedené v Sadzobníku poplatkov. Takéto poplatky môžu zahŕňať, okrem iného, pravidelné poplatky (napríklad poplatok za vedenie úverového účtu, poplatky za zasielanie výpisu z účtu) alebo nepravidelné poplatky (napríklad poplatky za spracovanie žiadosti o čerpanie úveru, poplatky za spracovanie mimoriadnej splátky, poplatky za úhradu prostriedkov úveru na účet tretej osoby) a prípadné ďalšie poplatky podľa Sadzobníka poplatkov. Okrem takýchto poplatkov je veriteľ oprávnený požadovať od dlžníka náhradu ďalších nákladov skutočne vynaložených veriteľom v súvislosti s poskytovaním úveru alebo splácaním úveru dlžníka vrátane napríklad nákladov na poštovné, na prevody prostriedkov na účet a pod.. Zoznam nákladov, ktorých náhradu klientom veriteľ požaduje, je uvedený v Sadzobníku poplatkov. Sadzobník poplatkov veriteľa, platný v čase uzavretia zmluvy o úvere, je prílohou zmluvy o úvere a veriteľ ho zasiela dlžníkovi spoločne s návrhom zmluvy o úvere. Klient podpísaním zmluvy o úvere zároveň vyhlasuje, že súhlasí so Sadzobníkom poplatkov veriteľa a zaväzuje sa uhrádzať poplatky v ňom uvedené. Veriteľ je oprávnený meniť poplatky uvedené v Sadzobníku poplatkov kedykoľvek za trvania zmluvy o úvere v súlade s čl. 12.5. VOP. Okrem poplatkov je klient povinný uhradiť veriteľovi tiež prípadné sankcie pre prípad porušenia povinnosti zo zmluvy, a to v súlade s čl. 7 týchto VOP a Sadzobníka poplatkov veriteľa.“

32. V skutočnej veľkosti vo VOP:

„Veriteľ je oprávnený klientovi okrem úroku účtovať a klient sa zaväzuje platiť poplatky súvisiace s úverom, ktoré sú uvedené v Sadzobníku poplatkov. Takéto poplatky môžu zahŕňať, okrem iného, pravidelné poplatky (napríklad poplatok za vedenie úverového účtu, poplatky za zasielanie výpisu z účtu) alebo nepravidelné poplatky (napríklad poplatky za spracovanie žiadosti o čerpanie úveru, poplatky za spracovanie mimoriadnej splátky, poplatky za úhradu prostriedkov úveru na účet tretej osoby) a prípadné ďalšie poplatky podľa Sadzobníka poplatkov. Okrem takýchto poplatkov je veriteľ oprávnený požadovať od dlžníka náhradu ďalších nákladov skutočne vynaložených veriteľom v súvislosti s poskytovaním úveru alebo splácaním úveru dlžníka vrátane napríklad nákladov na poštovné, na prevody prostriedkov na účet a pod.. Zoznam nákladov, ktorých náhradu klientom veriteľ požaduje, je uvedený v Sadzobníku poplatkov. Sadzobník poplatkov veriteľa, platný v čase uzavretia zmluvy o úvere, je prílohou zmluvy o úvere a veriteľ ho zasiela dlžníkovi spoločne s návrhom zmluvy o úvere. Klient podpísaním zmluvy o úvere zároveň vyhlasuje, že súhlasí so Sadzobníkom poplatkov veriteľa a zaväzuje sa uhrádzať poplatky v ňom uvedené. Veriteľ je oprávnený meniť poplatky uvedené v Sadzobníku poplatkov kedykoľvek za trvania zmluvy o úvere v súlade s čl. 12.5. VOP. Okrem poplatkov je klient povinný uhradiť veriteľovi

tiež prípadné sankcie pre prípad porušenia povinnosti zo zmluvy, a to v súlade s čl. 7 týchto VOP a Sadzobníka poplatkov veriteľa.“

33. Prvostupňový súd označil uvedenú zmluvnú podmienku navyše písanú miniatúrnym písmom za netransparentnú s odôvodnením, že veriteľovi umožňuje účtovať bližšie nešpecifikované poplatky, môže ich meniť a spotrebiteľ ich má platiť, aj keď ich výšku ani opodstatnenosť vopred nepozná.

34. Ako už odvolací súd uviedol pri predchádzajúcej zmluvnej podmienke, dôvodom neprijateľnosti, a to dokonca aj hlavného predmetu zmluvy môže byť aj netransparentnosť zmluvnej podmienky. Uvedená klauzula je naozaj písaná miniatúrnym, ťažko čitateľným písmom a bez lupy, či inej pomôcky je jej čítanie problematické. To by však bez ďalšieho nemuselo predstavovať dôvod neprijateľnosti, aj keď ide o okolnosť uzavretia zmluvy, ktorá sa tiež zohľadňuje (čl. 4 ods. 1 smernice cit.: „Bez ujmy na článok 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzavretá a na všetky okolnosti súvisiace s uzavretím zmluvy, v dobe uzavretia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, na ktorej je závislá.“).

35. Odvolací súd sa stotožňuje s názorom prvostupňového súdu, že nejasný neuzavretý okruh poplatkov predpokladaný v posudzovanej zmluvnej podmienke je netransparentný a robí spornú podmienku neprijateľnou. Výšku poplatkov môže podľa spornej zmluvnej podmienky dodávateľ bez ďalšieho meniť. Spotrebiteľ sa tak ocitá v neistote najmä v spojení so sankciami, ktoré spotrebiteľovi hrozia za porušenie zmluvných povinností vrátane nezaplatenia poplatku, o ktorom nemusí mať vedomosť alebo vedomosť o jeho zmenenej výške. V rámci súdnej kontroly má relevanciu spojitosť s ostatnými podmienkami, a teda aj sankciami (čl. 4 ods. 1 smernice). Neobstojí pritom obrana odvolateľa, že by poplatok nikdy nepoužil. Nie je významný záujem, či úmysel toho ktorého účastníka zmluvy alebo či podmienku využije alebo nie, ale či objektívne ide o nekalú klauzulu (rozsudok SD C-453/10 bod 32 cit.: „Pokiaľ ide o kritériá, ktoré umožňujú posúdiť, či zmluva môže naozaj existovať bez nekalých podmienok, treba uviesť, že tak znenie článku 6 ods. 1 smernice 93/13, ako aj požiadavky týkajúce sa právnej istoty ekonomických činností hovoria v prospech objektívneho prístupu pri výklade tohto ustanovenia....“

36. Obrana odvolateľa, že každá položka v sadzobníku poplatkov je jasne špecifikovaná, a že pri každom poplatku vo VOP je odkaz na sadzobník, je nedostatočná a nepresvedčivá. Závazok spotrebiteľov platiť poplatky v sadzobníku sa v zmluve nenachádza a záväzok v spornej podmienke vo VOP je veľmi ťažko čitateľný vzhľadom na miniatúrne písmo. Odvolací súd však za problematickú považuje nielen gramatickú zrozumiteľnosť ale závažnejšou je skutočnosť, že záväzok je obsiahnutý len vo VOP, ktoré by mali obsahovať len pomocné vysvetľujúce a technické ustanovenia (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci I. ÚS 3512/11).

37. Závazok spotrebiteľa platiť poplatky má pre neho závažné dôsledky a v spojení s ostatnými podmienkami môže porušenie záväzku privodiť default (stratu výhody splátok; zosplatnenie celého úveru), a to na základe netransparentného záväzku vo VOP (porov. aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 2Cdo 245/2010). Odvolací súd pre platnosť takéhoto záväzku vyžaduje jeho transparentné dojednanie priamo v zmluve. Konečne aj keby sa žalovanému uznalo ako postačujúce uvedenie záväzku spotrebiteľa platiť rozmanité poplatky len vo VOP, zmluva neobsahuje transparentnú inkorporačnú doložku. Za netransparentnú inkorporačnú doložku tunajší súd už v iných prípadoch posúdil doložku, ktorá je písaná menším písmom, v spodnej časti zmluvy pod hlavným textom uvedeným podstatne väčším písmom (porov. rozsudky Krajského súdu v Prešove vo veci 6Co 135/2012, 21Co 28/2012). Hrubú nerovnováhu vyvoláva aj možnosť jednostrannej zmeny poplatkov zakotvená v bode 5.5., podľa ktorého je veriteľ oprávnený meniť poplatky uvedené v Sadzobníku kedykoľvek za trvania zmluvy v súlade s čl. 12.5 Všeobecných obchodných podmienok a bez priznania adekvátnych práv spotrebiteľovi.

38. Pre porovnanie odvolací súd poukazuje na rozsudok SD porov. rozsudok SD vo veci C-92/11 RWE Vertrieb AG cit. „, Či štandardná zmluvná podmienka, ktorou si dodávateľ vyhradí právo meniť poplatky za dodávky plynu, spĺňa alebo nespĺňa požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené v týchto ustanoveniach, má zásadný význam: - či zmluva transparentným spôsobom uvádza dôvod a spôsob zmeny týchto poplatkov, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné zmeny týchto poplatkov. Nedostatok informácií v tejto súvislosti pred

uzavretím zmluvy v zásade nemožno nahradiť len tým, že spotrebiteľia budú v priebehu realizácie zmluvy v dostatočnom predstihu informovaní o zmene poplatkov a o ich práve zmluvu vypovedať, ak s touto zmenou nesúhlasia, a - či spotrebiteľ môže za konkrétnych podmienok skutočne zrealizovať možnosť výpovede. Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby vykonal tieto posúdenia v závislosti od všetkých okolností prejednávanej veci vrátane všetkých ustanovení uvedených vo všeobecných obchodných podmienkach spotrebiteľských zmlúv, ktorých súčasťou je sporná zmluvná podmienka“.

39. Žalovaný v odvolaní obhajuje jednotlivé poplatky a spochybňuje teóriu skutočného plnenia pre spotrebiteľa, ktorú spomína prvostupňový súd. Odvolací súd nepovažuje za potrebné zaoberať sa neprijateľnosťou jednotlivých poplatkov, u ktorých odvolací súd uznáva odvolateľovi, že sú gramaticky čitateľné, a preto ani zaoberať sa teóriou tzv. skutočného plnenia. Odvolací súd odvolateľovi pripomína predovšetkým rozsudok SD C-143/13 vo veci A. B. proti SC Volksbank România SA cit.: „Totiž, stále s výhradou overenia týmto súdom, niektoré okolnosti v spise zrejme naznačujú, že predmet sporu vo veci samej sa netýka primeranosti medzi výškou tohto poplatku a akýmkoľvek plnením poskytnutým veriteľom, keďže sa tvrdí, že neposkytuje nijaké skutočné plnenie, ktoré by mohlo predstavovať protihodnotu tohto poplatku, takže otázka primeranosti tohto poplatku nemôže vzniknúť (pozri analogicky rozsudok D. a D. X., EU:C:2014:282, bod 58). Naopak, okolnosti v spise, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, nasvedčujú tomu, že spor vo veci samej sa zameriava na otázku dôvodov, ktoré dotknuté podmienky odôvodňujú a osobitne na otázku, či tieto podmienky musia byť, čo sa týka skutočnosti, že spotrebiteľovi ukladajú povinnosť zaplatať vysokého poplatku, ktorý má zabezpečiť splatenie úveru, zatiaľ čo sa tvrdí, že toto riziko je už zabezpečené hypotékou a že banka výmenou za tento poplatok neposkytuje spotrebiteľovi skutočnú službu výhradne v jeho záujme, považované za nekalé v zmysle článku 3 smernice 93/13.“a tiež rozhodnutie Vrchného krajského súdu v Brandenbursku (Brandenburgisches Oberlandesgericht) z 21. júna 2006 č. k. 7U 17/06: „Poplatky za vydanie náhradnej kreditnej karty, vystavenie kvitancie v predpísanej pozemkovo-knižnej forme, skúmanie a preverovanie pomerov a upomienky sú neprijateľné. Sporiteľni bol súdom uložený zákaz používať zmluvné podmienky a prijímať plnenia z poplatkov za vydanie náhradnej kreditnej karty, vystavenie kvitancie v predpísanej pozemkovo-knižnej forme, skúmanie a preverovanie pomerov spotrebiteľa a upomienky. Vrchný krajský súd s poukazom na Občiansky zákonník rozhodol, že neprimerané znevýhodnenie spotrebiteľa je dané nielen vtedy, ak je zmluvná podmienka nejasná a nezrozumiteľná, ale aj v prípade, ak je zmluvná podmienka nezlučiteľná s podstatnými princípmi (ratio legis) právnej úpravy, od ktorej sa odchyľuje alebo ak podstatné práva a povinnosti vychádzajúce z povahy zmluvy obmedzuje tak, že je ohrozené dosiahnutie účelu spotrebiteľskej zmluvy. Pri skúmaní neprijateľnej povahy zmluvných podmienok súd v súlade s rozhodovacou líniou Spolkového súdneho dvora (BGH) potvrdil, že je potrebné vychádzať z najneprijateľnejšieho výkladu, aký pri posudzovaných zmluvných podmienkach vôbec prichádza do úvahy. Aplikáciou najneprijateľnejšieho výkladu posudzovanej zmluvnej podmienky súd dospel k záveru, že poplatok za vydanie náhradnej platobnej karty (15 eur) je neprijateľný, keďže zmluvná podmienka je nejasná a nevylučuje vyrubenie poplatku spotrebiteľovi aj vtedy, keď dôvody vyrubenia nastanú na strane sporiteľne. Poplatok za vystavenie kvitancie v predpísanej pozemkovo-knižnej forme je v rozpore s ratio legis právnej úpravy, keďže spotrebiteľ by mal znášať iba skutočné náklady za kvitanciu a nie aj poplatok za jej vystavenie. Na poplatok za vystavenie kvitancie, navyše v paušálne odstupňovanej výške (1 % z hodnoty zapísaného práva) s minimálnou a maximálnou výškou, nemá sporiteľňa nárok, keďže poplatok je pokrytý už v zmluvne dojednanom úroku (odplate) za úver. Súd k uvedenému poplatku poznamenal, že poplatok za výkony spojené s vystavením kvitancie v predpísanej pozemkovo-knižnej forme sleduje v prevažnej miere overenie predpokladov pre jej vydanie, ktorých preverenie nie je v záujme spotrebiteľa, ale práve naopak sporiteľne. Poplatok tak nemá ani rozumný ekonomický základ, ktorý by opodstatňoval jeho znášanie spotrebiteľom. Pri aplikácii najneprijateľnejšieho výkladu nemôže v teste prijateľnosti zmluvných podmienok obstáť ani poplatok za skúmanie a preverovanie pomerov spotrebiteľa (10 eur), keďže tento pokrýva aktivity sporiteľne napríklad pri preverovaní pohybov na účte v súvislosti so vznesenými požiadavkami spotrebiteľa na vrátenie neoprávnene zrazených poplatkov a ani podľa zákona za takéto úkony sporiteľni odplata nepatrí. Súd posúdil ako neprijateľné aj poplatky za upomienku zasielanú spotrebiteľovi (13 eur), na ktoré niet zákonného nároku, a ktoré sporiteľni nemôžu patriť v prípade, keď si táto uplatňuje paušálnu náhradu ujmy za omeškanie. Vrchný krajský súd sa vysporiadal aj s preukázaním hrozby uplatňovania neprijateľných zmluvných podmienok, ktorej nedostatok vytýkala sporiteľňa. Súd judikoval, že ani sporiteľňou, po predchádzajúcej výzve spolku na ochranu spotrebiteľa, e-mailom avizovaná zmena sporných zmluvných podmienok, nič nemení na pretrvávaní hrozby opakovaného použitia neprijateľných zmluvných klauzúl. Hrozba opakovaného použitia neprijateľných zmluvných klauzúl nemôže byť spochybnená ani z dôvodu, že sporiteľňa je verejnoprávnou úverovou inštitúciou.“

40. Za stavu, že niet platného zväzku (§ 53 ods. 5 OZ), stráca na význame sadzobník poplatkov a niet potreby sa k jednotlivým poplatkom individuálne vyjadrovať.

Ad III. Neprijateľné úroky z omeškania

41. Prvostupňový súd za neprijateľnú vyhlásil aj zmluvnú podmienku o úrokoch z omeškania v čl. 7.2. v znení: „ V prípade, že má porušenie zmluvných povinností klienta povahu omeškania s plnením peňažných zväzkov voči veriteľovi, je klient povinný zaplatiť veriteľovi úroky z omeškania vo výške 0,08 % z dlžnej čiastky denne, počnajúc prvým dňom omeškania. Okrem toho, v prípade omeškania klienta s úhradou minimálnej splátky úveru je veriteľ oprávnený žiadať a dlžník povinný uhradiť poplatok z omeškania, a to vo výške 8 % z každej minimálnej splátky úveru, s ktorou sa klient ocitol v omeškaní o viac ako 15 dní“.

42. Prvostupňový súd pri tejto zmluvnej podmienke argumentuje tým, že nebola dohodnutá a to vzhľadom na jej zapracovanie len vo VOP.

43. Ako už odvolací súd uviedol v bode 36, VOP by mali predstavovať ustanovenia vysvetľujúce a doplňujúce, možno aj ustanovenia technickej povahy k zmluve. Zväzok platiť tak vysokú sankciu, a to len ako jednu z viacerých za jedno a to isté porušenie povinnosti, je neakceptovateľný, ak jeho dojednanie je vo VOP. Navyše aj so zreteľom na nedostatočne transparentnú inkorporačnú doložku je opodstatnený záver o neprijateľnosti uvedených úrokov z omeškania.

44. Prvostupňový súd skonštatoval neprijateľnosť aj z dôvodu neprimeranosti sankcie. Správne sa v rozsudku poukazuje na generálnu klauzulu v ust. 54 ods. 1 OZ. Zákonnodarca do tzv. čierneho zoznamu neprijateľných zmluvných podmienok neprimeranú sankciu neskoršou novelou explicitne zakotvil (písm. k/ „požadujú od spotrebiteľa, ktorý nesplnil svoj zväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s nesplnením jeho zväzku“).

45. Správne pritom prvostupňový vyhodnotil neprimeranosť sankcie v konzekvencii na ďalšiu sankciu za rovnaké porušenie povinnosti (viď odôvodnenie k ďalšej sankcii 8% po uplynutí 15 dní od vzniku omeškania. Spolu tieto podmienky predstavujú na prvý pohľad neprimeranú sankciu, konkrétne 0,08% denne sa rovná 29,2% p.a. (per annum ročne). Ďalšia sankcia 8% po 15 dňoch sa podľa posudzovanej podmienky nekráti na časť roka 15 dní, takže v skutočnosti ide o skryté ďalšie úroky z omeškania, ktoré v prepočte na rok pri pätnásťdňovom omeškaní predstavujú 194,66 % p.a (8:15 x 365). Ďalšia sankcia, a to zmluvná pokuta až do 100% je už o drastickom sankcionovaní dlžníka dosahujúcom neuveriteľné trojmiestne číslo (viac ako 99%), čo by v demokratickej spoločnosti nemalo byť za žiadnych okolností akceptované.

46. Argumenty žalovaného o neplnení dlhu sú úplne nepochopiteľné, pretože ako subjekt na finančnom trhu sa musí správať s odbornou starostlivosťou a argumenty o neplnení zväzku sú zjavným presúvaním problému výlučne na dlžníka. Nikto nepochybuje, že ak sa zväzok neplní, ide o nezodpovedný prístup dlžníka. To však neznamená, že štát má preto tolerovať používanie nekalých podmienok v duchu „nechajte nás páchať zle veci, lebo aj oni sú zlí...“

47. Poskytovanie úverov je osobitne závažné podnikanie s vážnym dopadom na sociálnu situáciu obyvateľstva, ktorá sa neodborným úverovaním ešte viac zhoršuje. Nie nadarmo Európska únia upozorňuje nové členské štáty, aby venovali mimoriadnu pozornosť tomuto druhu podnikania. Už v preambule smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (čl. 26 Členské štáty by mali prijať vhodné opatrenia na podporu zodpovedných postupov počas všetkých fáz úverového L 133/68 SK Úradný vestník Európskej únie 22.5.2008 (1) Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005, s. 22. vzťahu, berúc do úvahy osobitný charakter svojho trhu s úvermi. Tieto opatrenia môžu napríklad zahŕňať poskytovanie informácií a vzdelávanie spotrebiteľov vrátane upozornení o rizikách spojených s neplnením zmluvných ustanovení týkajúcich sa splátok a s nadmernou zadlženosťou. Najmä na rozvíjajúcom sa trhu s úvermi je dôležité, aby veritelia neposkytovali úvery nezodpovedne alebo bez predchádzajúceho posúdenia úverovej bonity a aby členské štáty vykonávali potrebný dohľad na vyvarovanie sa takémuto správaniu a aby stanovili potrebné opatrenia na sankcionovanie veriteľov v takýchto prípadoch. Bez toho, aby boli dotknuté

ustanovenia o kreditnom riziku uvedené v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2006/48/ES zo 14. júna 2006 o začatí a vykonávaní činností úverových inštitúcií (1), veritelia by mali byť zodpovední za individuálne kontroly úverovej bonity spotrebiteľa. Na tento účel by mali mať možnosť využiť informácie, ktoré im poskytol spotrebiteľ nielen počas prípravy príslušnej zmluvy o úvere, ale aj počas dlhodobého obchodného vzťahu. Orgány členských štátov by tiež mohli veriteľom poskytnúť vhodné pokyny a usmernenia. Aj spotrebiteľia by mali konať obozretne a dodržiavať svoje zmluvné povinnosti).

48. Je zarážajúce, že žalovaný označuje žalobcov za nezodpovedných v súvislosti s 56 úvermi, no sám k tomu neodbornou úverovou politikou prispel. Inštitúty, ako skúmanie bonity spotrebiteľa žalovaný už vo svojom odvolaní nespomína a vec posudzuje jednostranne. Ak výšku dlhu ovplyvňujú takéto drastické sankcie, tak pri majetkovo poddimenzovaných spotrebiteľoch je vysoký predpoklad, že sa tak enormne zadlžia a prechádzajú z úveru do úveru. Prvostupňový súd to správne vystihuje slovami cit. „...je nezanedbateľné nebezpečenstvo extrémneho nárastu dlhu....str. 14 ods. 2 in fine rozsudku). Paradoxne žalovaný k tomu prispel a jeho postoj vrátane odvolania postráda akúkoľvek sebareflexiu v konzekvencii na povinnosť úverovať obyvateľstvo s odbornou starostlivosťou.

49. Prvostupňový súd odôvodnil neprijateľnosť úrokov z omeškania aj ich odklonom od zákonného pravidla v § 517 ods. 2 OZ v spojení s nariadením vlády. Tak popri netransparentnosti (len vo VOP, netransparentná inkorporačná doložka), popri neprimeranosti (porov. § 53 ods. 4 písm. k/ OZ) tak vo svetle nedávnych rozsudkov SD ide o neprijateľnosť z dôvodu neprimeraného odklonu od zákonného pravidla v neprospech spotrebiteľa (porov. aj rozsudok Krajského súdu v Prešove vo veci 18Co 109/2011 cit., „neprijateľnou zmluvnou podmienkou je podmienka, ktorá vyvoláva v neprospech spotrebiteľa, ako slabšej zmluvnej strany, hrubú nerovnováhu. Znaky neprijateľnej zmluvnej podmienky napĺňa nielen podmienka, ktorá je neprimeraná (napr. neprimeraná sankcia za porušenie záväzku spotrebiteľa), ale aj podmienka, ktorá je neurčitá alebo je v rozpore s „ratio legis“ zákonného ustanovenia, podľa ktorého bola dojednaná (napr. úroky z omeškania nad limit podľa nar. vl. 87/1995 Z.z.). Za neprijateľnú považuje odvolací súd aj zmluvnú podmienku, ktorá vyjadruje finančný záväzok spotrebiteľa za plnenie, ktoré mu po materiálnej stránke nie je dodané a slúži v skutočnosti záujmom dodávateľa (tzv. teória skutočného plnenia spomínaná najčastejšie v súvislosti s poplatkami v spotrebiteľských úverových vzťahoch“).

50. Predmetná vec je typickým občianskoprávnym vzťahom, keď účastníkom zmluvy nie je podnikateľ a keď sa finančný produkt prijíma na spotrebu. Odvolací súd v tomto smere poukazuje na početné rozhodnutia tunajšieho súdu, podľa ktorých sa má na úvery pre spotrebiteľov aplikovať kódex občianskych práv a nie právo určené pre podnikateľov (porov. rozsudky Krajského súdu v Prešove vo veci 6Co 94/2014, 6Co 224/2012). Aplikácia nariadenia vlády 87/1995 Z.z. je úplne pochopiteľná.

IV. Ďalšie neprimerané sankcie za rovnaké porušenie záväzku a neprijateľný sankčný mechanizmus

51. Prvostupňový súd vyhlásil za nečestnú zmluvnú podmienku v čl. 7.3. v znení: „V prípade, že nastane niektorá zo skutočností uvedených v čl. 8. bod 8.2, ktorá je dôvodom pre uplatnenie práva veriteľa na odstúpenie od zmluvy o úvere, je veriteľ oprávnený žiadať a v takom prípade je klient povinný zaplatiť veriteľovi zmluvnú pokutu až do sumy zodpovedajúcej 100 % v tej dobe dlžnej čiastky úveru. Okrem toho je v takom prípade klient povinný zaplatiť veriteľovi zmluvnú pokutu vo výške zodpovedajúcej súhrnnej výške úrokov z úveru odo dňa platnosti odstúpenia do dňa, ku ktorému sa podľa zmluvy o úvere malo skončiť riadne splácanie úveru, ak by klient úver viac nečerpал a pravidelne platil iba minimálnu splátku úveru. Úhrada zmluvnej pokuty nezbavuje klienta povinnosti uhradiť úroky z omeškania a prípadne poplatok z omeškania.“

52. V tomto prípade spôsobuje hrubú nerovnováhu a zároveň dôvod neprijateľnosti prima facie neprimeranosť sankcie. Za omeškanie s dvomi splátkami uvedené ustanovenie umožňuje veriteľovi získať dvojnásobok dlžných úverových prostriedkov a k tomu prospech z ďalších sankcií. Súd si ani nedokáže predstaviť, že by takéto ustanovenie mohol niekto považovať za platné. V tomto prípade už ide o neprijateľnosť celého sankčného mechanizmu. Ak je ako celok sankčný mechanizmus neprijateľný, sú neprijateľné všetky jeho zložky (porov. rozsudok Krajského súdu v Prešove vo veci 6Co 236/2012).

53. Odvolateľ v odvolaní vytýka prvostupňovému súdu, že určil sankcie za neprijateľné ale nepovedal, akú výšku by toleroval. Nie je akceptovateľné a vo svetle rozsudku súdneho dvora C-618/10 (Banco Espanol) ani prípustné, aby sa akýmkoľvek spôsobom modifikovala neprijateľná zmluvná podmienka cit.

z rozsudku „2. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, akou je článok 83 legislatívneho dekrétu 1/2007 o prepracovaní všeobecného zákona o ochrane spotrebiteľov a užívateľov a ďalších doplňujúcich zákonov (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) zo 16. novembra 2007, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje v prípade, že rozhodne o neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, doplniť uvedenú zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky“.

54. Za porušenie povinnosti zaplatiť splátku podľa predmetnej zmluvnej podmienky by spotrebiteľ mal platiť úrok z omeškania 0,08% p.d. (denne), t.j. cca 28% p.a. (ročne). K tomu poplatok z omeškania 8% z každej minimálnej splátky úveru a zmluvnú pokutu až do sumy zodpovedajúcej 100% v tej dobe dlžnej čiastky úveru. Nemožno prehliadnúť zákonný úrok z omeškania a tak je plne opodstatnený záver o neprimeranosti takto nastaveného sankčného mechanizmu, ktorý nemožno za žiadnych okolností v demokratickej spoločnosti akceptovať. Nie je pritom rozhodujúce, či tú ktorú zložku tohto mechanizmu dodávateľ aj reálne použije. Neprijateľný sankčný mechanizmus je obsiahnutý v štandardnej typovej zmluve používanej vo vzťahu k spotrebiteľom a žalobca ním znižuje kvalitu života bežných ľudí (porov. rozsudky Súdneho dvora EÚ spojené prípady C-240/98 až C-244/98).

55. Podľa bodu 27 nálezu Ústavného súdu ČR I. ÚS 3512/2011, cit.: „Ústavní soud připomíná, že již několikrát zásadu „poctivosti“ v oblasti ochrany spotřebitele aplikoval, a to ve formě tzv. principu důvěry. Konkrétně v nálezu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06 (N 185/47 SbNU 429) Ústavní soud uvedl: „Ten, kdo vyvolal určité jednání, se nesmí ex post dovolávat vad jednotlivých úkonů, které sám způsobil. Uplatňování principu důvěry v úkony dalších osob při veškerém sociálním styku s nimi je základním předpokladem pro fungování komplexní společnosti (Luhmann, N.: Vertrauen. Ein Mechanismus der Reduktion sozialer Komplexität. Stuttgart 1989, str. 1). Důvěru je třeba pokládat za elementární kategorii sociálního života. Jednak vyjadřuje vnitřní postoj odrážející eticky odůvodněné představy a očekávání jednotlivých členů společnosti a z druhé strany je výrazem principu právní jistoty, který představuje jednu z faset materiálně, tj. hodnotově, chápaného právního státu, jehož ústavně normativní výraz je obsažen v čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR. Naznačená konkretizace principu právního státu je oním principem, který působí na straně stěžovatele a proti principu autonomie vůle, kterého se dovolávají obecné soudy. Je pak primárně úkolem obecných soudů najít praktickou konkordanci mezi oběma protikladně působícími principy tak, aby zůstalo zachováno maximum z obou, a tak, aby výsledek byl slučitelný s obecnou představou spravedlnosti.“ [obdobně nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 6. 2009, sp. zn. I. ÚS 342/09 (N 144/53 SbNU 765)].“

56. Žalovaný v odvolaní namieta, že spotrebiteľia mali dostatok času na vyjadrenie nesúhlasu s niektorou časťou zmluvy.

57. Je podstatné, aby obsah listiny bol prístupný ľudskému vnímaniu. Odvolací súd poznamenáva, že tak miniatúrne písmo spôsobuje už po pár riadkoch neprimeranú záťaž na oči a odrádza od ďalšieho čítania. Takéto nebezpečenstvo nie je vylúčené ani pri čítaní „v pohodlí svojho domova“. Bez pomôcky, akou je lupa, či pravítko je problematické zmluvu súvisle čítať (k drobnému písmu porov. nálezu Ústavného súdu Českej republiky vo veci I. ÚS 342/09). Takáto prax zodpovedá nevhodnému predkladaniu zmluvy a možno ju kvalifikovať ako nekalú obchodnú prax (§ 8 ods. 4 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa), ktorá je zakázaná (§ 7 cit. zákona).

58. Odvolací dôvod poukazujúci na zmluvnú slobodu a v rámci trhu vygenerovanú výšku odplaty za služby nebolo dôvodné preskúmať, pretože žiadna z vyhlásených zmluvných podmienok sa netýka primeranosti ceny služby.

59. Rozsudok prvostupňového súdu je vo výroku I. správny, a preto ho odvolací súd s osvojením si jeho dôvodom potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). Judikatúra súdov vrátane európskeho súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia (porov. rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I; uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04). Odvolací súd so zreteľom na uvedené dôvody neprijateľnosti zmluvných podmienok

sa už ďalšími dôvodmi, ktoré sú v podstate zdanlivo sofistikovanými ale opakovanými argumentmi nezaoberal.

60. Vec vedená na súdnom dvore pod C-143/13 bola skončená vyhlásením rozsudku (pozri napr. odôvodnenie bod 30) a z tohto dôvodu sa návrh na prerušenie konania zamietol (§ 109 ods. 2 písm. c) O.s.p).

61. Rozhodnutie prvostupňového súdu o vylúčení veci na samostatné konanie je rozhodnutím, ktoré má charakter uznesenia, ktorým sa upravuje vedenie konania (§ 202 ods. 3 písm. a) O.s.p.). Keďže proti takémuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné, odvolací súd v tejto časti odvolanie odmietol (§ 218 ods. 1 písm. c) O.s.p.).

62. Odvolací súd dovolanie nepripustil, pretože ako vidno, existuje početná judikatúra k rovnakým právnym otázkam, na ktoré odvolateľ poukázal a procesný kódex dovolanie pripúšťa v ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.